

Гаженко Катерина
Студентка 1 стн курсу спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Науковий керівник: **Лаврук В.В.**,
д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та електронних платіжних систем
Подільський державний аграрно-технічний університет
м.Кам'янець-Подільський

КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

За умов економічної кризи загальне скорочення обсягів кредитування відбувається здебільшого за рахунок обмеження кредитування АПВ. Банки починають застосовувати дискримінаційний механізм по відношенню до сільськогосподарських підприємств, тобто підвищують ставки кредитування, порівняно із суб'єктами господарювання інших галузей економіки [3]. Державна підтримка сільськогосподарських підприємств через механізм здешевлення позик сприяє підвищенню рівня їх забезпечення кредитними ресурсами.

Кредитне забезпечення АПК, окрім інших факторів, великою мірою залежить від суми коштів Державного бюджету, спрямованих на програму здешевлення позик АПК [9, с. 33]. Для банківських установ кредитні відносини з підприємствами аграрного сектору були й продовжують залишатися ризикованими. Вкрай необхідним у сучасних умовах взаємовідносин аграрних підприємств та банківського сектору є процес здешевлення кредитів, адже пільгові кредити в середньому становлять 60 % загального обсягу. Середня відсоткова ставка, що компенсується за рахунок бюджетних коштів, становить приблизно 10,9 %.

Обсяг пільгового кредитування істотно залежить від обсягу коштів, передбачених державним бюджетом на пільгове кредитування, а цей показник має тенденцію непостійності та зменшення. Так, в 2017 р. фінансова підтримка держави підприємств агропромислового комплексу

через механізм здешевлення кредитів склала 626 млн. грн, що склало 11,5 % від загального обсягу видатків Міністерства аграрної політики на розвиток АПК. У 2018 р. даний показник знизився у 2 рази – до 378,8 млн.грн (6,5 % від загального обсягу фінансування).

Так, частка бюджету, яка виділяється на здешевлення кредитів, має стійку тенденцію до зменшення [2; 3]. Кредитоспроможність агроформувань знаходиться на низькому рівні, майже 40 % підприємств аграрного сектору в 2018 р. залишаються збитковими, темпи розвитку низькі та нестабільні. Сільськогосподарські підприємства мають незадовільну структуру активів.

У загальній вартості майна понад 76 % припадає на необоротні активи, переважну частку яких становлять основні засоби, що є неліквідними через високий рівень (70–80 %) зносу та моральну застарілість [3]. Також, не можна не відмітити обмежені можливості банків щодо стягнення проблемних та безнадійних боргів внаслідок недосконалості законодавчої бази. Тому високі ризики кредитування підприємств аграрної сфери вони компенсують високими відсотковими ставками та жорсткими вимогами до позичальників.

Недосконала структура банківської системи також гальмує розвиток кредитних відносин з аграрним сектором економіки. Відсутність таких необхідних елементів як кооперативний банківський сектор, спеціалізовані банки (іпотечний, аграрний) створює галузеві диспропорції у кредитуванні.

Зазначимо, що проблеми у сфері кредитного забезпечення зумовлені нерозвиненістю інфраструктури аграрного кредитного ринку. Неможливість залучити кредити під заставу земельних ділянок сільськогосподарського призначення або прав оренди на них спричиняє зростання дефіциту обігових коштів та капітальних вкладень у сільськогосподарське виробництво. Існуюче законодавство не сприяє створенню кредитних кооперативів або кредитних спілок за участю юридичних осіб, що в цілому не дає можливості притоку додаткових грошових коштів у сільську місцевість.

Метою стратегії розвитку фінансово-кредитного забезпечення сільського господарства є формування ефективних механізмів створення повного і

якісного кредитного забезпечення потреб розвитку сільськогосподарського виробництва. Основними стратегічними цілями розвитку кредитного забезпечення сільського господарства з урахуванням зазначеної мети є забезпечення потреб сільського господарства у кредитних ресурсах.

Головним індикатором досягнення ефективності кредитного механізму є необхідність зростання обсягів залучених кредитних ресурсів сільськогосподарськими товаровиробниками до 2020 р. не менш як у 3,5 рази. Розвиток кредитного забезпечення сільськогосподарськими товаровиробниками передбачає розширення можливостей суб'єктів агропромислового виробництва для залучення кредитів. Для цього необхідно:

- розширити ринок банківського кредитування шляхом створення Державного земельного іпотечного банку та впровадження механізму застави земельних ділянок сільськогосподарського призначення та прав оренди на них при іпотечному кредитуванні;

- сформувати систему кредитної кооперації шляхом внесення змін до законодавства з метою регламентування діяльності кредитних кооперативів у сільській місцевості та розширення мікрокредитування на селі;

- сприяти використанню нових кредитних продуктів у банківській, у тому числі й в кооперативній, кредитній системі;

- розвивати систему гарантування повернення кредитів шляхом створення спеціального гарантійного фонду;

- запровадити нові фінансові інструменти для сільськогосподарських товаровиробників з метою отримання додаткових кредитів під заставу майбутнього урожаю (або майбутню тваринницьку продукцію);

- створити систему інформаційного забезпечення кредитування галузі у складі моніторингових, консультативних та освітянських послуг.

Завдяки реалізації запропонованих заходів у сфері фінансово-кредитної політики покращиться стан фінансового забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, зокрема підвищиться рівень задоволення їх потреб у кредитних ресурсах.

На розвиток кредитних відносин банків і сільськогосподарських позичальників впливають різні фактори, головними з яких є фінансовий стан позичальника, наявність ліквідної застави, реальність страхового захисту, рівень кредитоспроможного попиту сільськогосподарських підприємств на банківські кредити та ін. Відсутність дієвого механізму застави майна стримує розвиток банківського кредитування сільськогосподарських підприємств. Об'єктом застави може бути земля, проте враховуючи високий ступінь ризику неповернення кредитів, існує ризик часткової втрати земель сільськогосподарського призначення товаровиробниками і переходу їх у власність банків. Ступінь захищеності прав кредиторів і можливість проведення різноманітних комерційних операцій передбачені чинним законодавством, але нормативно-правова база захисту сільськогосподарських товаровиробників з боку держави в процесі фінансово-кредитних відносин є недосконалою.

Отже, банківське кредитування все ще не відіграє належної ролі у фінансуванні аграрного виробництва, про що свідчать недостатні обсяги кредитних вкладень банків в сільське господарство. Розвиток кредитних відносин сільськогосподарських підприємств з комерційними банками великою мірою залежить від підвищення їх кредитоспроможності та ліквідності забезпечення кредитів. Головними напрямками щодо стабілізації механізму кредитування сільськогосподарських підприємств є комплекс заходів з боку держави та банківської системи, спрямованих на розвиток дієвого інтеграційного механізму взаємодії з аграрним сектором економіки; збільшення обсягів фінансової підтримки підприємств АПК через механізм здешевлення кредитів; розробка і застосування всіх можливих джерел для залучення капіталу при кредитуванні сільського господарства (раціональне використання бюджетних коштів, збільшення бюджетних асигнувань, залучення іноземних кредитів, створення за їх рахунок механізмів державного, банківського або змішаного кредитування).

Список використаних джерел

1. Andriushchenko, K., Lavruk, V., Uliganets, S., Kovtun, V., & Matviienko, H. (2019b). Reputation risk management companies based on competence approach. TEM Journal, 8(2), 516-524. <https://dx.doi.org/10.18421/TEM82-27>
2. Дадашев Б.А. та ін Економіко-фінансовий механізм розвитку регіонального продовольчого ринку. К.: ННЦ ІАЕ. 2012. 324 с.
3. Дадашев Б.А., Черемісіна С.Г. Кредитування агроформувань: проблеми та напрями стабілізації. Вісник Полтавської державної аграрної академії. 2012. № 2. С. 142-149.
4. Дем'яненко М.Я. Кредитування сільськогосподарських підприємств: теорія і практика. Облік і фінанси АПК. 2005. № 7. С. 9–19.
5. В.В. Методичні підходи до оцінки й вибору інноваційно-інвестиційних проектів в агропромисловому виробництві. Науковий вісник національного університету біоресурсів і природокористування України. 15/12/2011. № 168. – Ч.3: 143 Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. С. 43-47.
6. Лаврук В.В. Теоретичні основи управління інноваційним розвитком аграрної галузі. Економічний простір. 2008. № 17. С. 64–70.
7. Лаврук В.В. Інвестування інноваційних проектів у агропромисловому виробництві: автореф. дис. д-ра екон. наук : 08.00.03; Сум. нац. аграр. ун-т. Суми, 2011. 40 с.
8. Лаврук В.В. Фінансова стійкість аграрних підприємств. Збірник наукових праць ПДАТУ. Вип. 21. 2013. С. 127-131
9. Скрипник А., Ткаченко О. Інформаційна складова підвищення ефективності кредитування аграрного сектору. Вісник Національного банку України. 2011. № 11. С. 32–35.
10. Матеріали офіційного сайту Національного банку України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.